

Endokrin Sistem (Hormonal Sistem)

İs salgı bezi
(Endokrin bez)
(Kansız bez)

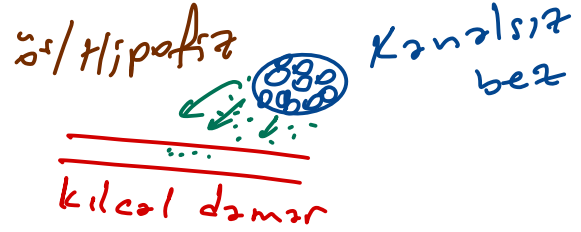
Hormonlar
(İs salgı bezlerinin
ürettiği özel salgılar)

- * Sinir sistemine göre daha yavaş etki eder.
- * Kanla belirli bir ^{sesik} seviyeye ulaşır ise etki eder.
- * Etkisi, daha uzun süre devam eder. öv/Adrenalin
- * Görevini tamamlayan hormonlar pimler edilir.
(kansızlarda ----)
- * Eksikliği veya fazlalığı hastalıklara neden olur.

salgı üreten hücrelerde (bez) folji organları farklıdır.

Endokrin bez (iç salgı bezi)

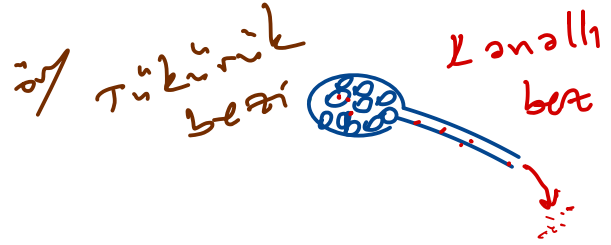
→ Hormonları üretir.

Ekzokrin bez (Dış salgı bezi)

Kanallı bez

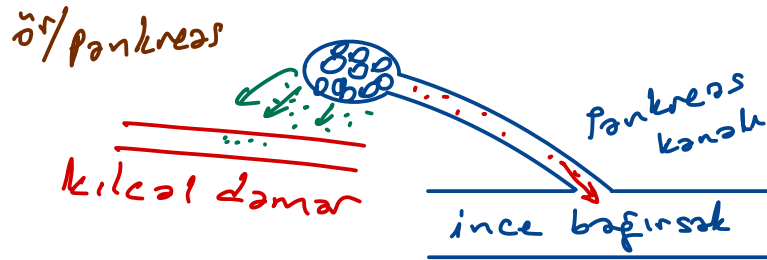
- Ter
- Göz yaşı
- Tükürük
- Süt
- Sindirim enzimleri

* Bir kanal ile salgular hedef bölgeye ulaşır.

Karma bez:

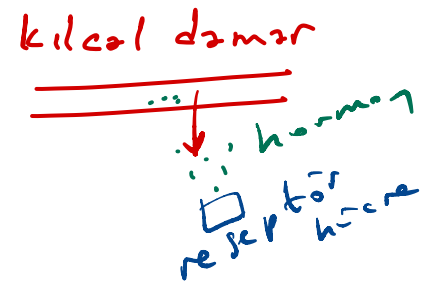
* Hem hormon hem de başka salgular üretir.

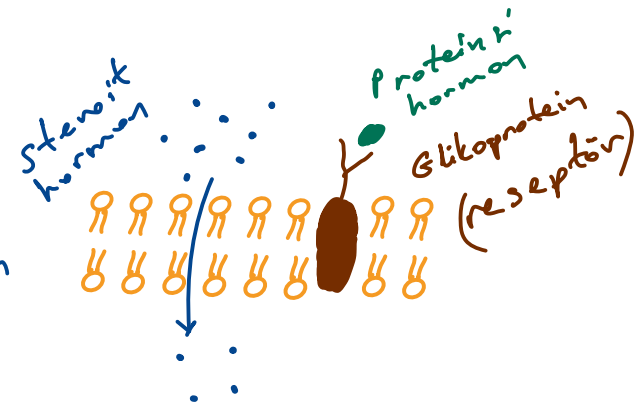
* Hormonlar, kan ile reseptör hücrelere taşınır.

~~Kan~~

* Steroit hormonların reseptörü hücre içindedir. (fosfolipit köyeden işeri yeger)

* Proteinli hormonların reseptörü hücre zarındadır.

Hormonların yapısı:

* C, H, O, (N), (S) bulunur, organiklerdir.

→ Protein

* insülin
Glukagon
ADH
oksitosin

Reseptörü
hücre ←
zarfında ↑

→ Glikoprotein

FSH,
LH

→ Steroit lipid

* Östrojen
Testosteron
progesteron
Kortizol
Aldosteron

→ Reseptörü
hücre
içindedir.

→ Aminoasit türevi

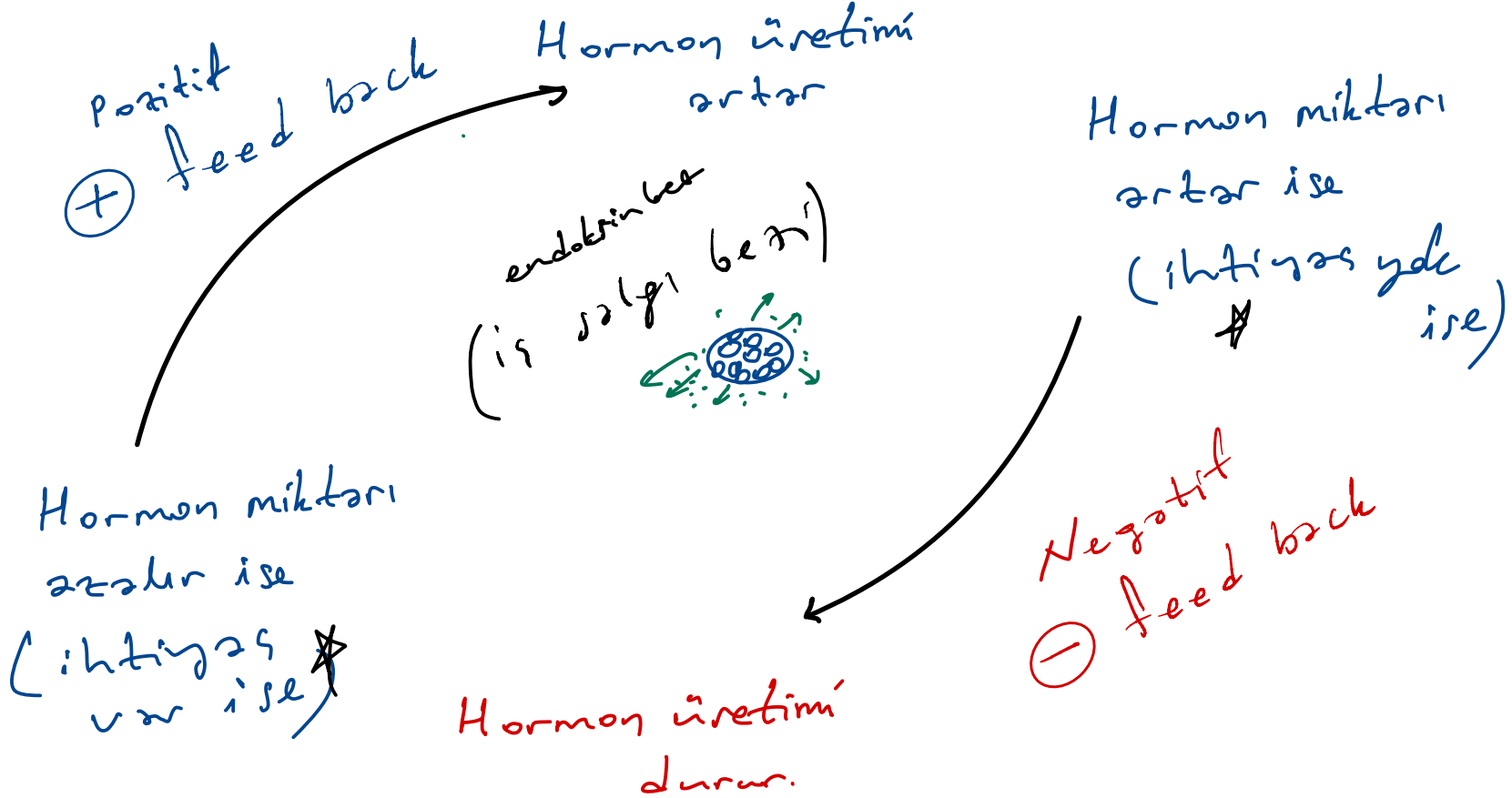
Tiroksin.
Adrenalin
Noradrenalin

* Steroitte ester bağı yok.

→ Küçüktür.

→ Hücre zarından geçebilir.

* Hormonlar, Feed-back (geri besleme) yöntemini
ile sağlar. (geri bildirim)

Endokrin Bezer:

Epifiz

Epifiz bezi;

-Melatonin hormonu ile biyolojik saati ayarlar.

(Hipotalamus) → Sinir sistemi.

Timüs bezi;

-Göğüs kemiği üzerinde bulunur.
-Çocukluk döneminde daha aktiftir.
-Bağışıklıkta (T-lenfosit olgunlaşması) etkisi var.

Timik (Timozin) hormonu

↓
T lenfosit

* Hipofiz

* Tireoit

* Paratiroit

Timus

* Pankreas

* Böbrek üstü bezi (Korteks ve öz)

Yumurtalık

Testis

(Mide)

→ sindirim sistemi.

Kanun
bezi

* Mide, i.B., karaciğer, böbrek ... vb de hormon üretir.

↓
Gastrin

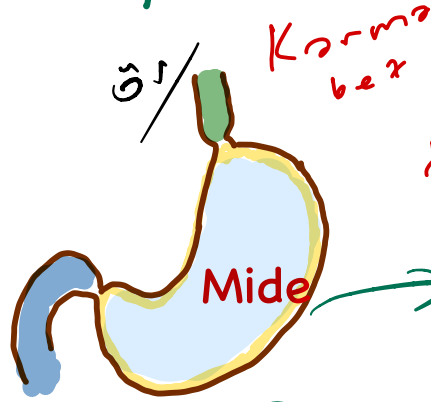
↓
eritropoietin

uyarılmıy mide de
mide salgıyı artır.

* mide öz suyu
(HCl, pepsinogen)

salgıyı

mide boşluğu
buzakılır.

* Mide, hormonu
kanı verir.

Gastrin
hormonu

Mide ⊕
salgısını
artır.

Kan yolu ile
tekrar mide uyarılır

* Gonadotropinler : FSH
LH
LTH
TSH

Hipotalsamus:

→ Homeostazi de rol alır.

1. * Nörohormonlarını
hipofize verir.
(oksitosin ve ADH)

2. * Hipofizin
çalışmasını
denetler.

* Nöroeksanlar ile hipofizde depolanırlar.

* Hipofizden, kan dolaşımına katılırlar.

Hipotalsamus

(Sinerjist → Arz kesim)

Prohormonlar
(nörotransmitter
hormonlar)

↓ RF (uyarıcı)

ADH
oksitosin

Oksitosin

Rahim ve meme bezlerinin düt kaslarını etkiler.

* Bebeğin doğmasını sağlayan hormondur.

(Tosun gibi bir bebeğin doğmasını sağlar)

* Doğum sancularını

* Uterus (rahim = döl yatağı) düt kaslarını etkiler.
→ Ritmik kasılmayı sağlar.

* Sütün, süt bezlerinden çıkması için düt kasları etkiler.
(süt kanallarındaki düt kasları etkiler)

* Oksitosin, pozitif geri bildirim ile daha fazla oksitosin için uyandır.

Doğumun kolaylaştırmak için.

1. Östrojen →
2. LTH (prolaktin) →
PRL
3. Oksitosin →

(peltilim büyüme)

(süt üretimi)

(sütün sıkılması)
düt kasları

süt bezleri
ergenliğe
geçer

Gebelik sonra
ve doğum

Doğumdan
sonra

ADH (Vazopressin) (Anti Diüretik Hormon) → ^{Böbrek} idrar miktarını azaltır.

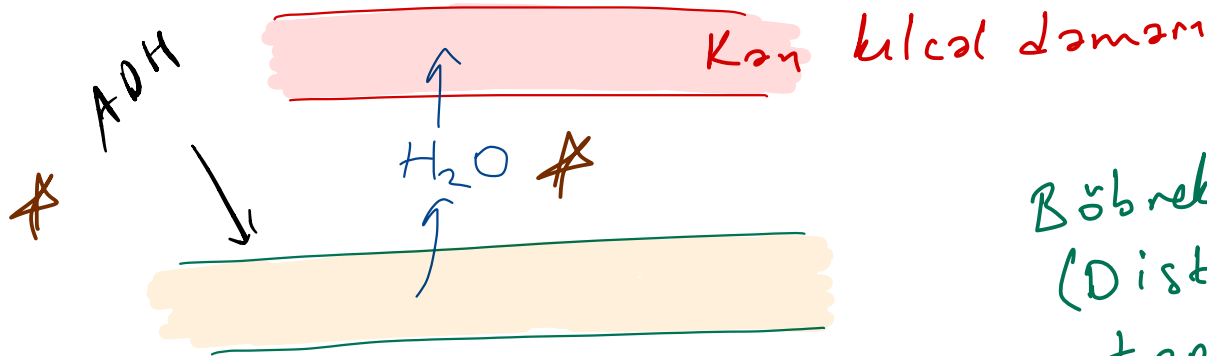
* Böbrekte, nefron kanallarında, suyun geri emilimini artırır.

→ idrardaki su miktarı azalır.

* → Kandaki su miktarını artırarak dengeler.

* ADH, kanın osmotik basıncını etkiler. (azaltır)

⊛ * ADH, kandaki su miktarını artırarak dengeler.

Böbrek nefron kanal
(Distal tüp veya
toplama kanalı)

* ADH eksikliği veya azlığı, sağlığı olumsuz etkiler

* ADH eksikliği, sekere şeker hastalığıdır.
(Diabetes insipidus)

şeker hastaları gibi; → çok su isilir.

* Seyrek idrar olur. → çok idrar edilir.

* Alkol, ADH'ı olumsuz etkiler idrar
torbası
çok
dolur.

* ADH Azlığında;

→ Böbrek kanallarında fazla su emilir.

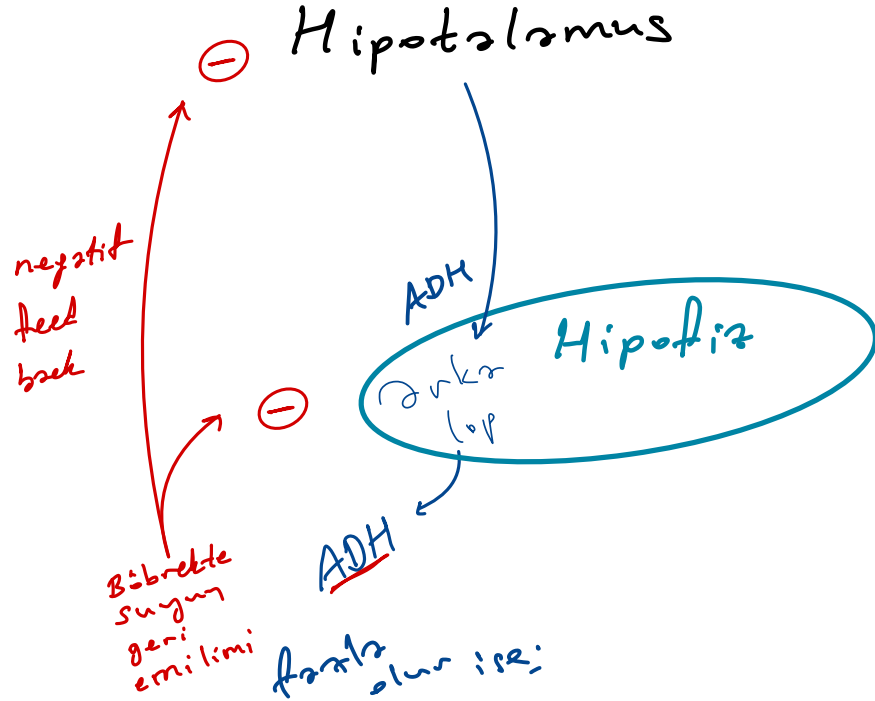
→ Derişik idrar olur. (daha yoğun = şekerli)

→ kanın hacmi fazla artar,

→ kan damarına olan basınç artmış olur.

⊛ Kanda su azalır ise (su ihtiyacı olur ise)

1. Hipotalamus ozmoreseptörleri ile susamayı algular.
2. ADH salgısı artar.
3. Böbrek kanalllarında su emilimi artar.
4. idrardaki su miktarı azalır (Derişik idrar)
5. Kanda su miktarı normale döner
6. Kanda, ADH miktarı azalır.

Hipofiz bezi

* Ara beyin de bulunan endokrin bezdir.

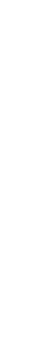
ADH

Oksitosin

Rahim
düz
kaslarını
etkiler

süt
bezerinin
düz
kaslarını
etkiler

MSH

ACTH

STH
(GH)

Böbrek üstü
korteks bezi

TSH

Tiroit bezi

FSH

LH

LTH (prolaktin) PRL

Gestis

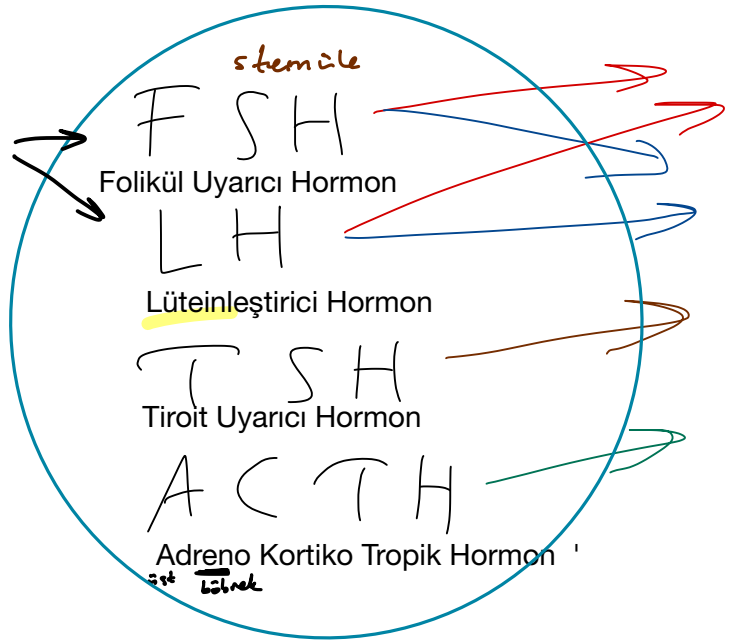
Tumör oluşuk

* FSH, LH, TSH, ACTH ;

→ Başka is salgı bezlerinin gelişmesini kontrol eder.

~~*~~

Gonadotropinler

Tumurtalık bezi → Gonadlar

Testis bezi

Tiroit bezi

Böbrek üstü korteks bezi

STH

Somato Tropin Hormon

⊛ Büyüme hormonudur.

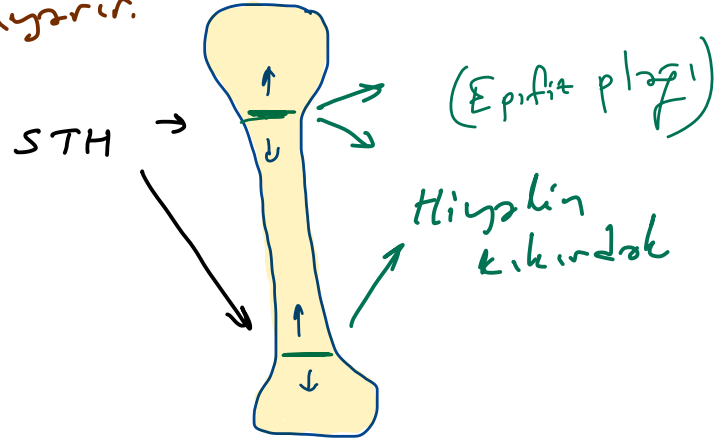
* Hedef hücreleri birçok vücut hücresi olabilir.

→ Mitoz hücre bölünmesini uyarır.

→ protez sentezini artırır.

* Az salgılanır ise
→ Cücelik (nanizm)

* Çok salgılanır ise;
→ Devlik (gigantizm)
→ Akromegali: Yetişkinlerde
orantısız kemik büyümesi.

* Uzun kemikte
boyca zamanı
sağlar.

LTH (Prolaktin) PRL

Lakto Tropik Hormon

(Laktotoksik)

* Süt üretimi sağlar
(Doğumdan sonra süt üretimi)

→ Adet döngüsünü etkiler.
(Bebek süttten kesilir ise yeniden menstrual döngü başlar.)

MSH (Melanosit Uyarıcı Hormon)

renk

* Deride melanosit hücrelerini etkiler.
→ melanın pigmenti ile deri rengini etkiler.

* Deri renginin oluşmasını sağlar.

MSH etkisi ile;

Deride;

-Leke

-Çil

-Ben vb yapıların oluşmasında rol alır.

Albino, genetik hastalık. (Melinin pigmenti ile ilgili)

Tiroit bezi

iki loblu

Hormonları:

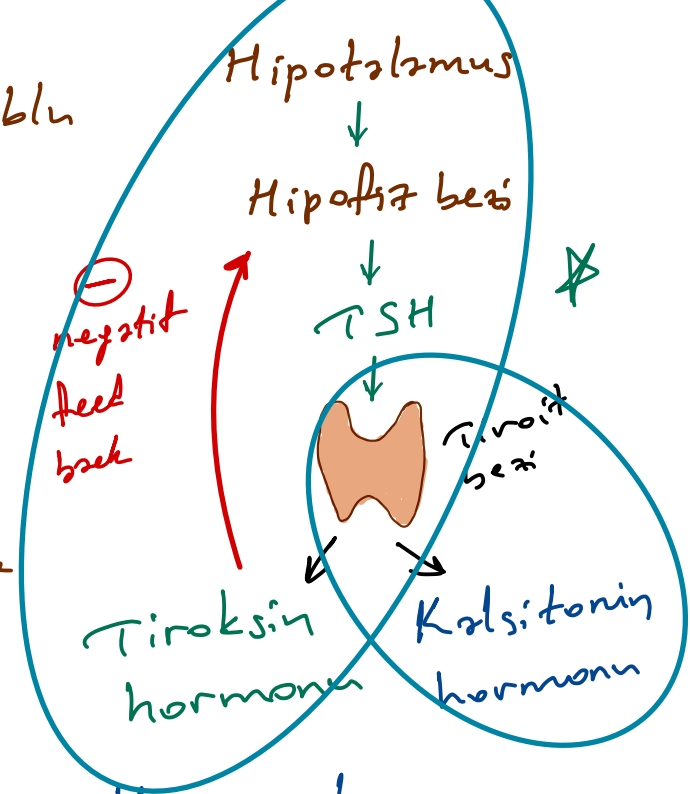
→ Tiroksin (T_3 , T_4)

→ Kalsitonin → Ca
ile ilgili

* TSH, tiroit bezi uyarır ve
→ tiroksin hormonunu artırır.

* * TSH'nin kalsitonin artışına etkisi yok.

(Ca , hipofizden bağımsız ayarlanır)

Feed back =
(geri bildirim)

Hipotalamus

↓ RA

Hipofiz

↓ TSH

Tiroit bezi

↓
Tiroksin hormonu

olumlu
yinde
etkiler

⊕
pozitif
Feed-back

Kanda
tiroksin az ise

⊖
negatif
Feed-back

olumlu
yinde
etki
eder.

Kanda
tiroksin
artarsa

Tiroksin hormonu:

⊗ Metabolizma hızını ayarlar. artır

* O_2 li solunum artır. (Mitokondri)
farklılığı

* Vücut sıcaklığını ayarlar. (Soğukta fazla, sıcakta az salgılanır.)

* Kalbin atışmasını hızlandırır.

* Hedef hücreleri
birçok vücut hareketi
olabilir

Tiroksin fazla salgılanır ise (Hipertroidi)

* metabolizma
normalden daha hızlıdır.

→ vücut ağırları

→ vücut sıcaklığı artır (O_2 li solunum artmış)

→ Göz yumurtaları dışarı çıkacak gibidir

→ Sinirlilik, vb

Zehirli madde → tiroksin fazlalığı (Graves hastalığı)

Tiroksin az salgılanır ise (Hipotroidi)

→ Gelişim azalır Bazal metabolizma hızı düşer.

→ Bebek ve çocuklarda zeka gelişimi azalır.

(Kretenizm hastalığı):

Soğuğa dayanıklılık azalır.

→ Yetişkinler kilo alır. (Miksodema)

* iyot, tiroksinin yapısına katılır. İyot yetersizliği olur ise tiroksin hormon miktarı azalır.

→ Yeterince tiroksin üretilemediği için, tiroit bezi TSH ile sürekli uyandır.

* Tiroit bezi büyür. (Guatr)

* Mutfağa, iyotlu tuz kullanılır.

Kalsitonin hormonu:

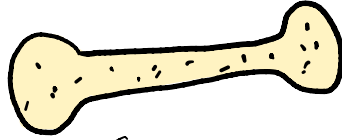
Ca ile ilgili hormon.

Kemiklerin sertliği Ca ile sağlanır.

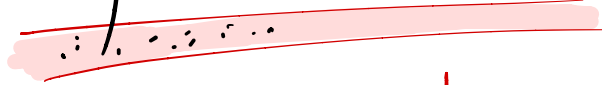
Tiroit Bezi:

Kalsitonin hormonu

* Kemik Ca deposudur.

⇒ Kandaki Ca miktarını azaltarak dengeleir. (★)

kılcal duvar

Kalsitonin hormonu;

→ İnce bağırsakta Ca emilimini azaltır.

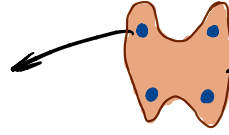
→ Böbrek nefron kanallarında Ca emilimini azaltır. (iltis ile atılır)

* Fazlası kemiklerin kırılganlığını artırır.

* Eksikliğinde kemikte osteitiaz hastalığı --- D vitamini eksikliği

Paratiroid bezi :

Paratiroid bezi

Tiroit bezinin arkas yüzeyi

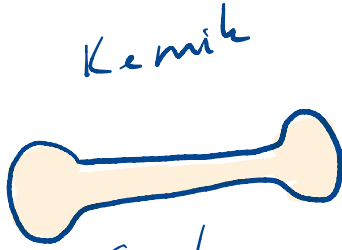
Parathormon

* Tiroit ve paratiroid bezi, kandaki Ca miktarını ayarlar. (Antagonist)

* Kalsiyum; → Sinirsel iletimde,
Kas Azaliyetinde,
Kanun pıhtılaşmasında,
Kemik dokunun sertliğinde ...vb
rol alır.

Parathormon: Ca ile ilgili hormon.

Kemik Ca deposudur.

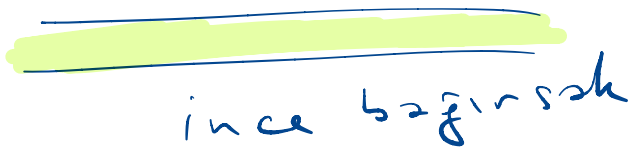

Ca ↓

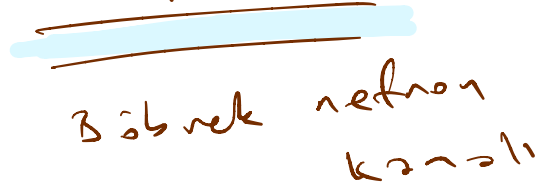
~~kan~~

kılcal damar

Ca ↑

Ca ←

kan
(Ca eksikliği)

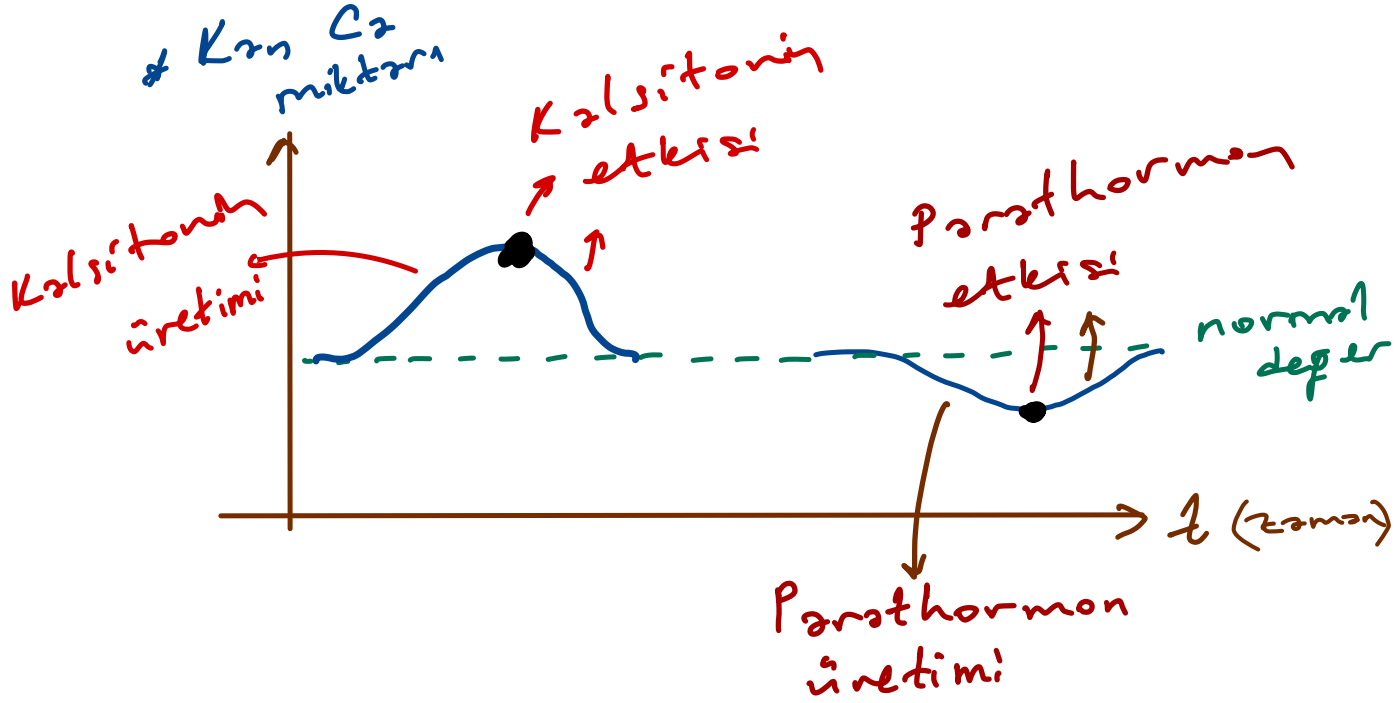
kan
(Ca fazlalığı)

Parathormon ⇒ ~~Kan~~daki Ca miktarını artırarak dengeler. ★

* Parathormon fazlalığında kemikler zayıflar.

* Parathormon yetersizliği ile tetani hastalığı,

* Parathormon fazlalığı ise böbrek taşı oluşumuna neden olabilir.

* Anormallik olduğunda hormon devreye girer. (Denetleyici Düztenleyici Sistem)

Pankreas bezi

*Larva beadir.

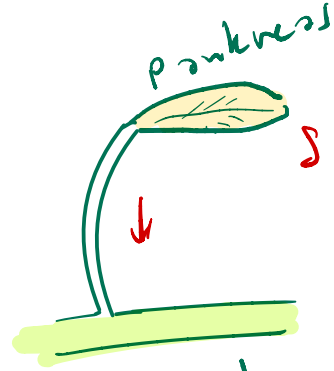
* iç salgı bezi
(kransız bez)
(Endokrin bez)

(Langerhans
adacıklarında)

(beta hücreleri)   (alfa hücreleri)

* insülin ve Glukagon
hormon kan verilir.

Diş salgı bezi (Ekzokrin bez)
(kanalı bez) *

sinirli
enzimleri (Amilaz
lipaz
i)

Pankreas kanalı ile
salgılar, ince bağırsafa gelir.

İnsülin hormonu

* Kan şekeri (glikoz) azaltarak dengeler.

* Glikojen yapımını uyarır. (kas ve karaciğer)

Fazla glikoz
glikojen olarak
depolanır

Karaciğer
hücreleri

iskelet
kas hücreleri

vücut
hücreleri
(sinir hücreleri
hariç)

glikoz

glikoz

kan

Kılcal damar

* Fazla şeker,
yağa dönüşür.

TİP 1

Dişabet (şeker hastalığı)

* Pankreas adacıkları (beta hücreleri) tahrip olur.

→ İnsülin eksikliği olur. * Kan şekeri yüksek olur.

→ Ötotoimmün hastalıktır. * insülin takviyesi yapılır.

* Çocuklarda, gençlerde...

→ Kilo kaybına neden olur.

Belirtileri:

→ Çok su içmek

→ Çok idrara çıkmak

→ İdrarda şeker olur

→ Ağız kuruluğu

* Şeker ile beraber fazla su da atılmış olur.

TİP 2

* Kan şeker, kas, ... ve hücreler insüline direns gösterir.

→ Reseptörleri sağlamıyor.

* İlerleyen yaşlarda, hareketsizlik...

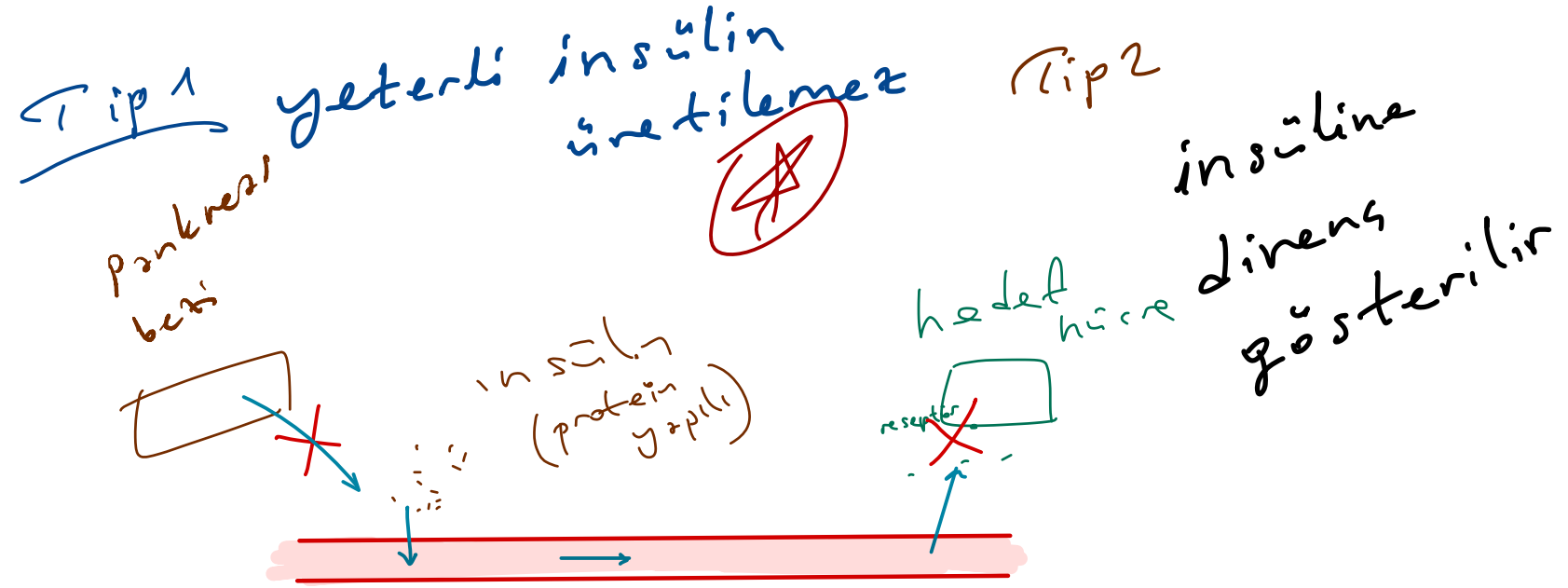
* Kan şekeri yüksek olur

* Kilo almaya neden olur.

* Az yemek yenilmeli ve hareketli bir yaşam olmalıdır.

Kanda insülin var ama etkili değil.

* insülin hormonunun hedef dokularda etkili olmasının insülin direnci denir. *

* insülin az ise hiperglisemi (yüksek kan şekeri)

* insülin fazla ise hipoglisemi (düşük kan şekeri)

Glukagon hormonu

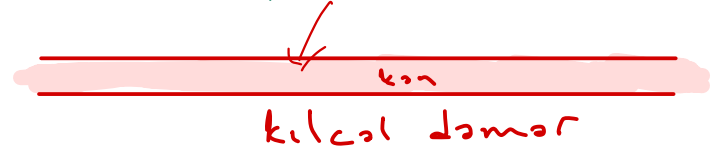
* Kan sekerini (glukoz), artırarak dengeler.

* Açlık durumunda; Glikojenin, glikozlara yıkılmasını uyarır. (karsiniger)

* Kan sekerini artıran organ karaciğerdir.

Karaciğer *

glukoz

* insülin ve glukagon zıt çalışan hormonlardır.

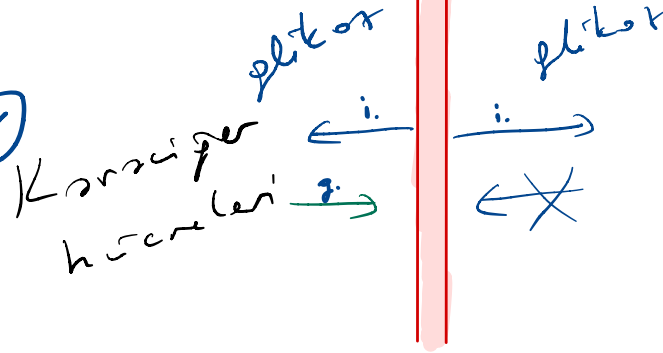
Antagonist

(*) Glukagon,
Adrenalin,
Kortizol hormonları
kan sekerini artırır.

Sinerjistik
(aynı yönde etkili
olan hormonlar)

⇒ insülin, kandaki glikoz miktarını azaltarak dengeler.

(*)

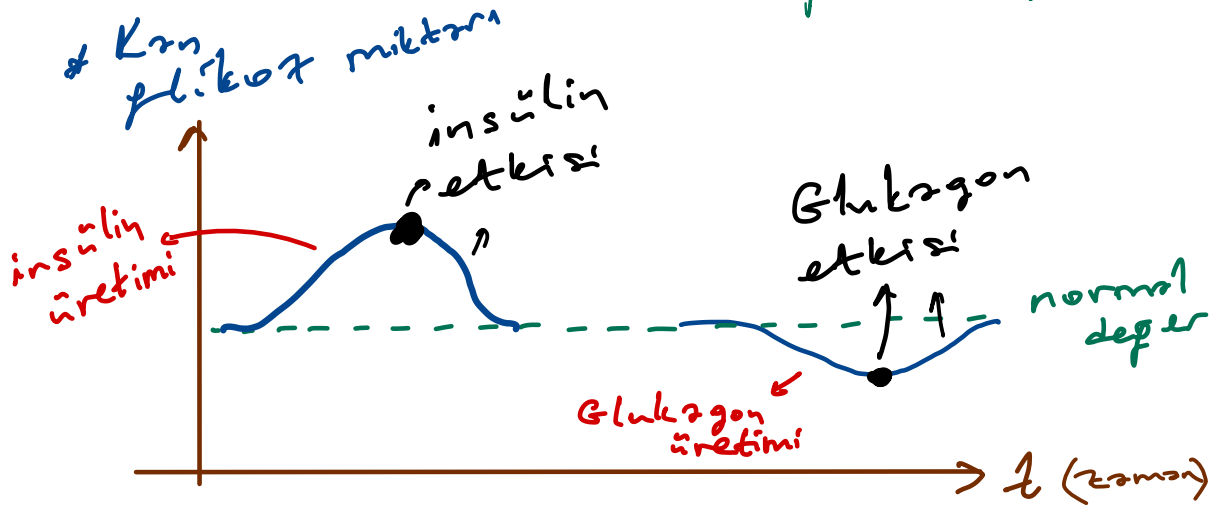
glikoz (P)
Kas hücreleri

*Kasta bulunan glikoz, kana geçemez.

glukagon reseptörü yok.

⇒ Glukagon, kandaki glikoz miktarını artırarak dengeler.

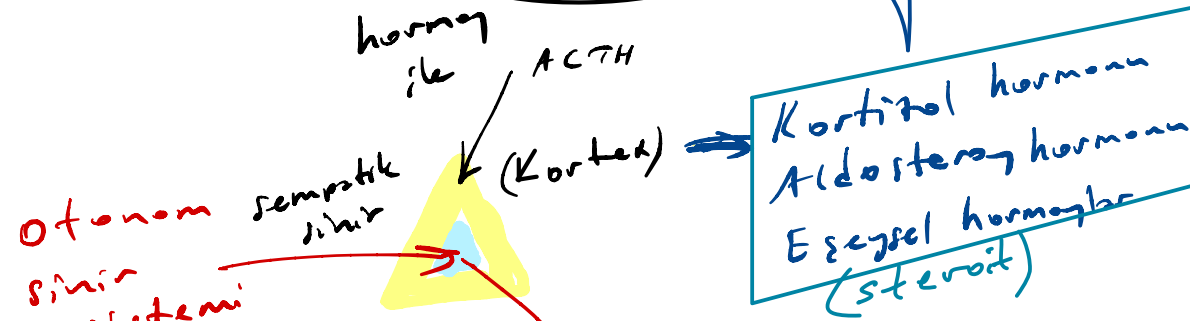
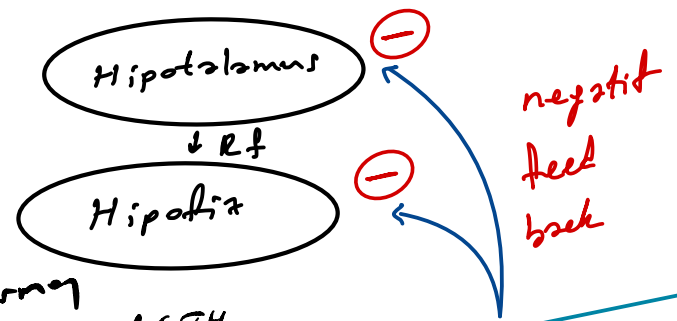
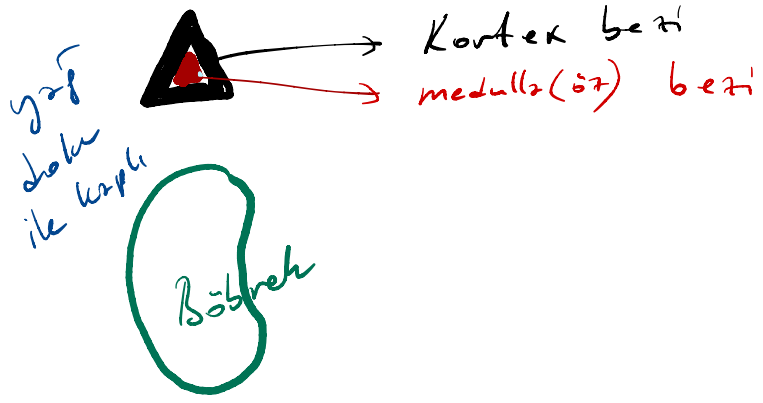
(*)

Böbrek üstü bezi

(Adrenal bez)

- ① Korteks (kabuk)
- ② Medulla (öz)

*ACTH, medulla kısmını uyarır.

Otonom sinir sistemi sempatik dizi

medulla (öz)

Adrenalin hormonu
Noradrenalin hormonu

Böbrek üstü medulla bezi

***Sinirsel olarak uyarılır.

Adrenalin Hormonu:

- Korku, heyecan, ...
- Kısa süreli stres, panik
- Sarsış - kas durumu

*Hormonları;

- Adrenalin (Epinefrin)
- Noradrenalin (Norepinefrin)

* Sempatik sinir sistemi gibi

- Kalp atışı ve netes slip-verme hızlanır.
- Kan şekeri artar.
- Sindirim faaliyetleri yavaşlar.

Noradrenalin Hormonu:

* Bazı damarlarda, kan akışını azaltır.

→ Deri, ince bağırsak ...vb organlara kan akışı azalır.

→ iskelet kaslarına kan akışı artar.

damardaki
düşük kanları
etkiler.
Kan basıncını
etkiler

Böbrek üstü korteks bezi:

* Hipofizün hormonlarından, ACTH ile uyandırılır.

* Böbrek üstü korteks bezinin hormonları:

① Kortizol   ② Aldosteron

③ Eşeyssel (cinsiyet) hormonları

Östrojen → çok az miktarda üretir.
Testosteron →

Eşeyssel Hormonlar

Böbrek üstü Korteks bezi

→ Östrojen

→ Testosteron

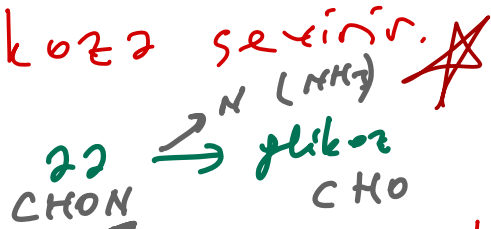
→ Progesteron

Testis → çok fazla miktarda üretir.
Yumurta hücresi

Kortizol Hormonu:

→ Kan şekerini artırır.

→ Yağ ve proteinleri glikoza çevirir. ~~*~~
(gliserol ve aminoasit)

* Karbonhidrat, yağ ve protein metabolizmasında rol alır.

* Kan ozmotik basıncını artırır.

→ Uzun süreli streste rol alır

→ Bağışıklığı zayıflatır, baskılar.

(Allerji tedavisinde kortizol kullanılır.)

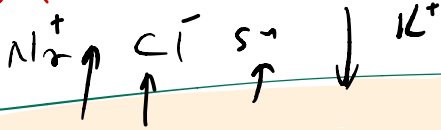
Ek bilgi:

* Kortizol → doğal,
Kortizon → sentetik

Aldosteron hormonu:

- * Kandaki tuz (NaCl) miktarını artırarak dengeler.
- * K miktarını ise azaltır. * Km OB' i etkiler (arttır)
- * Su emilimini de etkiler

Kan kulçeri damarı

Böbrekte nefron kanali

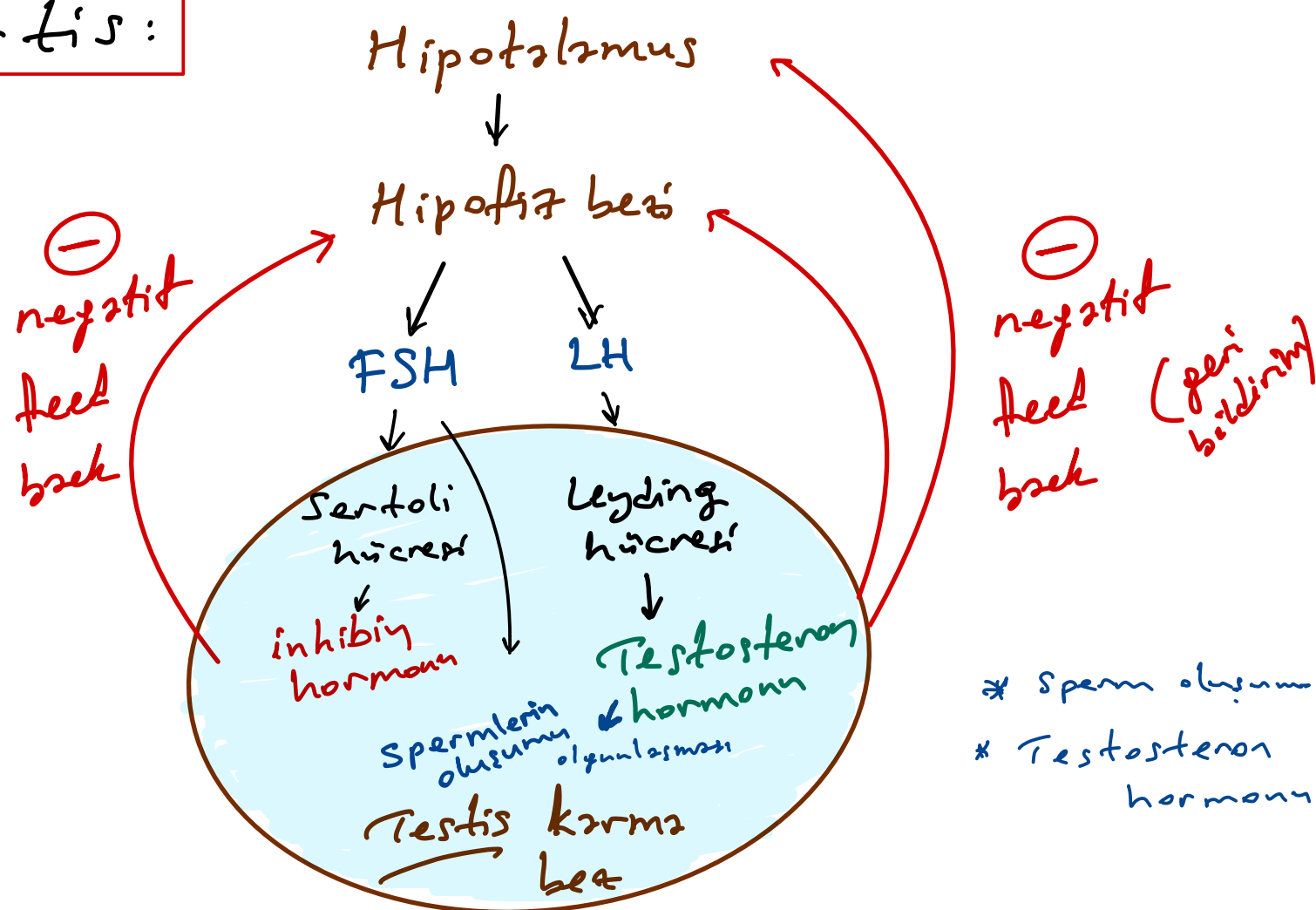
Aldosteron fazla olur ise ~~ise~~

1. Kan'da NaCl tuz artar.
2. Kan Osmotik Basıncı artar
yoğunluk (OB) = su emme isteği
→ su emilir.
3. Kandaki su miktarı artar
4. Kan basıncı artar.
→ Damarda durmasına olan
başınç artar.
5. Sonradan dokularda ödem oluşur. (Fazla tuz dokularda da birikir)

* Aldosteron az salgılanır ise;

- Kan basıncı ve kan hacmi düşer.
- Tunç (Addison) hastalığı oluşur.
(Deri koyulaşır)

Testis:

- * Sperm olgunlaşması
- * Testosteron hormonu

Testis:

Hipofiz

↓ FSH

Testis

★ Gonadotropinler
(FSH ve LH)

Hipofiz

↓ LH ★

Testis

Sperm
hücreleri

(2n)

→
mayoz

(n)
(n)
(n)
(n)

Spermiler

* Spermatogeneza olayı

[Seminifer tüpçüklerinde]
gerçekleşir.

* Leydig hücrelerinde
testosteron hormonu
(androjenler yani erkek hormonları)
üretir.

* Testosteron etkisi ile
→ ikincil eşeysel
özellikler... sakal, kas...

→ Spermilerin
olgunlaşması (hareketli)
[epididimis kanalında]
saptanır.

Tumurtalık

Hipofiz

* ↓ FSH Folikül
uyarıcı
hormon
Tumurtalık

* Oogenez olayı.
(Tumurtalık oluşumu)

* Gelişen foliküller;
→ Çok östrojen
→ Az progesteron
Salgılar.

Hipofiz

↓ LH *
Tumurtalık

* Ovulasyon olayı.
(yumurtanın yumurtalıktan,
fallop tüpüne geçmesi)

* Ovulasyondan sonra,
korpus luteum dan;
→ Çok progesteron
→ Az östrojen
Salgılar.

Östrojen, ikincil eşey özelliklerin gelişimini sağlar. Meme
Progesteron ise gebelik hormonudur. Zahim duvarı kalınlığı... berberinin gelişimi...

Tumurtalik

